

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4964

LETO—YEAR XXXVII Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 14, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PETEK, 15. JUNIJA (JUNE 15), 1945 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 117 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for, in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Japonski premier Suzuki priznal, da bitka za posest otoka Okinawe je izgubljena!

Ameriške čete potisnile ostanke japonskih sil v trikot ozemlja na južni konici Okinawe. Bitka za posest otoka v zaključni fazi. Japonci izgubili 71,206 vojakov v bitkah z Američani na Okinawi.—Enote devete avstralske divizije se bližajo glavnemu mestu otoka Bornea. Del japonske sile se umaknil v hribe. Čiščenje na Tarakanu se nadaljuje.—Kitajske čete prodrle 24 milj daleč v smeri Wenchowa. Dvajset kitajskih divizij v ofenzivi proti Japoncem na sto milj dolgi fronti.—Zavezniške izgube na morju razkrite

GUAM, 14. jun.—Ameriški pomorščaki so okupirali važno japonsko postojanko na Okinawi in ameriške pehotne čete so zahvale dve zagodili v japonske linije na konici Okinawe.

Ameriške oborožene sile so potisnile sovražnika v kot ozemlja, ki meri 10 kvadratnih milj in odbile vse protinapade. Radio Tokio je priznal, da 10,000 japonskih vojakov, ki so obkroženi na konici Okinawe, se ne bo moglo izmuzniti iz pasti in da jim preti uničenje.

Medtem je japonski premier Suzuki priznal, "da je otok Okinawa izgubljen, ampak usoda Japonske ne odvisi od izida bitke za Okinawa," je rekel Suzuki.

Guam, 14. jun.—Ameriške čete in pomorščaki so potisnili ostanke japonskih divizij v trikot ozemlja na južni konici Okinawe. To ozemlje obsega le trinajst kvadratnih milj. Bitka za posest tega otoka, ki je oddaljen 325 milj. od japonske celine, je zaključni fazi.

Japonske izgube na Okinawi, odkar so ameriške čete invadirale otok, so ogromne. Admiral Chester W. Nimitz poroča, da je padlo 71,206 japonskih vojakov v bitkah z Američani. Povprečne japonske izgube znašajo čez tisoč ubitih Japoncev dnevno. Šesta divizija ameriških pomorščakov, ki je prebila japonsko linijo, je pokončala 3500 sovražnikov v zadnjih dveh dneh.

Ameriške sile naskakujejo zadnje japonske utrdbe na Okinawi. Sedma pehotna divizija je okupirala Hanagasaki in višine okrog tega mesta po ljuti bitki s sovražnikom.

Ameriški letalci so ponovno napadli mesta in industrijska središča na otoku Kyushu. Vrgli so čez tisoč ton zažigalnih in razstrelivnih bomb na Kanojo in Kushi.

Drugi roji ameriških bombnikov so bombardirali japonsko brodogradnjo v bližini otoka Matsushima. Bombe so potopile tri ladje, sedem pa poškodovale.

Polkovnik Alfred F. Klaber, ki se je udeležil več bombnih napadov na japonska mesta, so, da so ameriške bombe ubile najmanj 1,500,000 ljudi. Samo v Tokiju so ubile čez pol milijona ljudi.

"Japonci bi morali vedeti, da je nadaljevanje odpora brezupno," je rekel Klaber. "Če se ne bodo podali, bodo vsa japonska mesta razdejana. Letalska ofenziva se bo v prihodnjih tednih postrila."

Manila, Filipini, 14. junija.—Enote devete avstralske divizije, ki so invadirale otok Borneo, prodirajo proti Bruneju, glavnemu mestu. Prve so dosepele do točke, ki je oddaljena samo dve milj od mesta.

Poročilo pravi, da japonske čete zapuščajo Brunej. Glavni del japonske sile se je umaknil v hribe na severni strani Bruneja. Pred umikom so Japonci pogrnili v zrak glavna poslopja.

Druga avstralske čete so se izkrcale na otoku Labuanu ob Brunejskem zalivu in počistile južni del otoka. Japonci so se umaknili v zapadni del otoka.

General Douglas MacArthur poroča, da bo otok Tarakan kmalu

Francija zahteva Kolin in Frankfurt

Določitev okupacijskih con se zavlekla

Paris, 14. jun.—Zahteva Francije, da mora Kolin in Frankfurt priti v njeno okupacijsko cono, je zavlekla določitev con med štirimi velesilami. Amerika in Velika Britanija bosta morala izrezati cono za Francijo iz pokrajin, ki so jima bile določene.

Kolin, veliko nemško mesto, je v coni britske okupacije, Frankfurt pa drže ameriške čete. V Frankfurtu je glavni stan generala Eisenhowerja. Francija bi rada dobila tudi Posarsko kotlino, ki je v ameriški coni.

Pričakuje se, da bo dosežen sporazum. Glavni zavezniški stan ni hotel komentirati spora zaradi okupacijskih con. Dejal je le, da bo naznanilo o začetku prišlo iz Londona in Washingtona. Ruska cona vključuje vzhodno polovico Nemčije.

Razgovori o določitvi okupacijskih con so zavlekli sejo zavezniškega sveta, ki je bil ustanovljen v Berlinu. General Eisenhower, reprezentant Amerike v tem svetu, se bo vrnil domov na odhiti. Koliko časa bo ostal v Ameriki, ni znano.

Glavni zavezniški stan v Evropi še izvršuje funkcije. Velika Britanija se je izrekla proti razpustu, ker bi to kvano vplivalo na razplet situacije. Velika Britanija bi morala sama vzdrževati zalagalne linije, kar bi bilo pretežko breme.

Belgijsko ljudstvo se pritožuje

Britske čete nočejo zapustiti dežele

Bruselj, Belgija, 14. junija.—Belgijsko ljudstvo je nezadovoljno. Pritožuje se, ker britske čete nočejo zapustiti dežele. Štiriletno nemško okupacijo je nasledila britska, čeprav so v Londonu trdili, da so britske čete osvobodile Belgijo.

Vojaska kontrola postaja nadležna. Bruselj in druga mesta so natrpana z britskimi vojniki. Belgijska vlada ne sme storiti ničesar brez dovoljenja britskih vojaških avtoritet.

"Kje je naša svoboda?" vprašujejo ljudje. "Vojna v Evropi je bila zaključena pred več tedni, toda položaj v Belgiji se ni spremenil. Prej smo videli vojake v nemških uniformah, sedaj pa vidimo vojake v britskih uniformah."

Članek v nekem belgijskem listu pravi: "Belgija je še vedno pod vojaško kontrolo tuje sile, katere naglašajo, da nam je priporočila svoboda. Kakšna je ta svoboda, ko ne moremo storiti nobene geste brez dovoljenja britskih vojaških avtoritet? Pisanje nam ni dovoljeno, ker je cenzura stroga. To se dogaja po odhodu nemških čet iz Belgije. Naše mnenje o zavezniških četah je drugačno kot je bilo, ko je bila dežela pod okupacijo nemških sil. Obljubovali so nam svobodo, toda obljube niso izpolnile."

Belgijska vlada je morala iskati dovoljenje za preklic politične ure pri britskih vojaških avtoritetah. Listi trdijo, da je belgijska policija brez moči in se mora držati le navodil teh avtoritet.

RAZPRAVE O NOVIH MEZDNIH REGULACIJAH

Preureditev industrij za produkcijo civilnih potrebščin

ODPRAVA MEZDNE FORMULE

Chicago, 14. jun.—George W. Taylor, načelnik vojnega delavskega odbora, je naznanil diskuzije o novih mezdni regulacijah. Te so povezane s problemom preureditve industrij, ki so zdaj udeležene v proizvodnji orožja, streliva in drugega vojnega materiala, za produkcijo civilnih potrebščin.

Taylor je na konferenci s častniki izjavil, da bo mezdna formula malega jekla odpravljena v prilog novemu sistemu mezdne stabilizacije. Ta bo sloval na plači od ure, odpravi čezurnega dela in drugih spremembah, ki so se pojavile po zaključitvi vojne v Evropi.

Vprašanje odprave mezdne formule je predmet študije članov vojnega delavskega odbora. Taylor je dejal, da se je o tem posvetoval s pokrajinskimi odbori. On se je sestal s člani šestega pokrajinskega odbora v Chicagu.

Drugi problem se tiče odnosov med mezdami, ki se razlikujejo. Taylor je dejal, da je večina članov vojnega delavskega odbora zavzela stališče, naj se mezde postavijo na industrijsko podlago. Gotove industrije naj bi plačevale isto mezo neglede na krajevne razlike. To pravilo so osvojile letalska, ladjegradniška, klavniška in nekatere druge industrije.

Taylor je napovedal inflacijo cen v dobi preureditve industrij. Mezde bodo tiščane navzdol, dokler ne bodo osvojele skupne smernice glede cen in mezd, kar zavisi od kongresa. Nekatere tovarne bodo morale zapreti vrata in delavci bodo morali iskati delo v drugih za nižjo plačo. Več tisoč delavcev bo tudi odslavljenih v dobi preurejevanja industrij za produkcijo civilnih potrebščin.

Poljska organizacija zadržala obleko

Washington, D. C., 14. jun.—Leo Krzycki, predsednik Ameriško-poljskega delavskega sveta, je obdržal uradnike Poljsko-ameriške zveze, da so preprečili pošiljatev 1,500,000 funtov obleke, ki je bila zbrana v Ameriki, revšem na Poljskem. Krzycki je dejal, da so pošiljatev držali, ker so smatrali, da bi dostavitve obleke koristila ruskim političnim namenom.

General De Gaulle pride v Ameriko

Pariz, 14. jun.—Uradno poročilo pravi, da bo general Charles de Gaulle, predsednik časne francoske vlade, odpotoval v Ameriko prihodnji teden. Poročilo dostavlja, da bo konferiral s predsednikom Trumanom o problemih Sirije in Lebanona.

Anglija odlikovala maršala Žukova

London, 14. jun.—Kralj Jurij je odobril imenovanje ruskega maršala Gregorija K. Žukova za viteza britskega velikega križa. Odlikovanje je priznanje zaslug maršala v prilog zaveznikom.

Parniki pripeljali vojake iz Evrope

New York, 14. junija.—Devet parnikov je dospelo v tujakinsko luko iz Evrope in pripeljalo 16,845 ameriških vojakov. Nekateri izmed teh bodo po dopustu v Ameriki poslani na Pacifik.

Domače vesti

Umetnica govori o Jugoslaviji
Chicago. — Nocoj (petek) ob 9:15 bo govorila po radiu WGN o Jugoslaviji mednarodno znana kiparica miss Malvina Hoffman. Ona je aktivna pri organizaciji United Yugoslav Relief in bo govorila o potrebi pomoči ljudstvu v Jugoslaviji.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Po dolgi bolezni je umrla Frances Zorn, rojena Ličan, stara 59 let in doma iz Richenberga na Gorenjskem, odkoder je prišla v Ameriko pred 35 leti. Bila je članica društva 135 SNPJ in SZZ. Zapuščata tri hčere, štiri sinove (vse v vojni) in brata.—Poročila sta se Al Kulas in Dorothy Perpar.

Izgon Nemcev iz krkonoških krajev

Razvoj industrijskih podjetij

Praga, Čehoslovakija, 14. jun.—Zdenek Nejedly, prosvetni minister v čehoslovakijski vladi, je dejal, "da čehoslovakijski obmejni kraji na zapadu, znani kot Krkonoši, ne bodo pod kontrolo Nemcev. Iz teh bodo izgnani celo nemški tehniki."

Nejedly je govoril pred dijaki tehničnega učilišča v Pragi. "V obmejnih krajih se bodo razvila velika industrijska podjetja," je dejal. "Ta vas bodo sprejela. Mi jih ne bomo odstopili Nemcem, ki bi lahko sabotirali naše delo. Nemci bodo poslani v Rusijo, kjer bodo morali opravljati težka dela."

Minister za industrije Laušman je imel govor v Plzni, kjer so ogromne škodovane tovarne. Te so bile poškodovane v teku bombnih napadov, ko so bile pod kontrolo nemških sil. Laušman je dejal, da se je vlada že lotila problema rekonstrukcije. Nemci, ki so ostali v Čehoslovakiji, bodo morali pomagati.

Laušman je razkril, da je bilo 10,000 Nemcev poslanih iz Brna v Zlin, kjer so velike čevljarne tovarne. Prodnjacija čevljev je bila obnovljena in del te produkcije gre v Rusijo. V svojem govoru je naglasil, "da postavitev nekaterih tovarn pod kontrolo narodne vlade je velika sprememba v našem ekonomskem sistemu. Vlada bo nudila vso podporo strokovnim unijam, združenim in kmečkim organizacijam, zaeno pa bo skrbela za vzgojo. Čehoslovakija bo dobila mlado izobraženstvo v nekaj letih."

Uradno poročilo pravi, da bo kmalu naznanjene splošne volitve. Štiri glavne stranke bodo imenovale kandidate. Te so socialistična, komunistična, socialno-demokratska in katoliška.

Sirija proti zunanji intervenciji

Dežela se hoče rešiti francoske dominacije

Damask, Sirija, 14. junija.—Predsednik Sirije in načelnik njene vlade sta se odločno izrekli proti zunanjemu vmešavanju v zadeve dežele. Izjavila sta, da se hoče Sirija iznebiti francoske dominacije.

Predsednik Shukri el Kuwatly in premier Jamil Mardem sta se izrekli proti konferenci reprezentantov petih velesil, na kateri naj bi ti razpravljali o rešitvi problemov držav Srednjega in Bližnjega vzhoda. Taka konferenca bi le zavlekla rešitev problemov.

Kuwatly in Mardem sta ostro obsodila akcije francoskih čet v Damasku. Primerjala sta jih akcijam nemške tajne policije v Franciji. Oba sta naglasila, da so francoske avtoritete odgovorne za bitke v Damasku, v katerih je bilo več sto ljudi ubitih in ranjenih.

Velesile dobile pravico vetiranja

Latinske republike se vzdržale glasovanja

San Francisco, Cal., 14. jun.—Konferenca Združenih narodov je šla preko ugovorov delegacij malih držav in sprejela predlog, ki daje velesilam pravico vetiranja ekonomskih in vojaških sankcij v svetovni zaščitni organizaciji.

Borba za pravico vetiranja, ki je izzvala vroče in viharne debate, je bila zaključena. Glavna zaveza, ki je ovirala osvojitve čarterja, ki bo tvoril podlago svetovni organizaciji, je bila odstranjena.

Senator Connally, demokrat iz Texasa in načelnik odseka za zunanje zadeve, je dejal, da bo senat ratificiral čarter. Ta bazira na formuli, katera je bila sprejeta na konferenci med Rooseveltom, Stalinom in Churchillom v Jalti na Krimu.

Delegacije petnajstih držav, med temi delegacije latinskih republik, so se vzdržale glasovanja.

Churchill apelira za enotnost

Premier obljubil socialne reforme

London, 14. junija.—Premier Churchill je v svojem drugem govoru od odprtja volilne kampanje apeliral za narodno enotnost. V apelu je naglasil, da bo Velika Britanija potanjena na stran, "če bomo dovolili različnih strankarskih strasti, da bi te dominirale naše življenje. Trpela bo solidarnost med nami, Ameriko in Rusijo, skovana v vojnem času."

Churchill je dalje rekel, da obžaluje, "ker smo razgalili našo neenotnost vsemu svetu. Mnogo držav ne razume našega načina reševanja notranjih zadev. Tovarištvo, rojeno v vojnih preizkušnjah, bi moralo tudi v volilni kampanji tvoriti podlago našemu življenju. Če se strankarske strasti ne bodo polegile, bo glas Velike Britanije ponižen in ona ne bo mogla sporedno korakati z Ameriko in Rusijo."

Premier je obljubil, da bo konservativna stranka, če zmaga pri splošnih volitvah, izvajala program socialnih reform, toda brez socializma. On se ne bo obotavljal z izvajanjem programa.

Čeprav je Churchill apeliral za enotnost, je vseeno udaril po delavski stranki in njenih voditeljih. Dejal je, da zasledujejo revolucionarne cilje, ker so se izrekli za podržavljenje industrij in finančnih institucij. Socializem bi utrl pot totalitarizmu in odvzel parlamentu pravico kritike.

Angleži preprečili beg Nemcev

Schwerin, Nemčija, 14. jun.—Uradniki britske vojaške vlade so preprečili beg nemških civilistov iz tega mesta. Med njimi je nastala panika po objavi poročila, da bodo Rusi vkrakali v Schwerin, ki je glavno mesto province Mecklenburg. Poročilo je trdilo, da bodo Rusi okupirali to provinco. V Schwerinu se nahaja več tisoč nemških beguncev.

Ameriške čete v Nemčiji ustavile Ruse

Wiesbaden, Nemčija, 14. jun.—Ameriške čete so ustavile ruske vojske, ki so skušali vkrakati v cono ruske okupacije v bližini čehoslovake meje. Ta cona je bila določena Rusom, ko je bila Nemčija razkosana. Naznanilo, da so ameriške čete ustavile Ruse, so objavile zavezniške vojaške avtoritete.

TRUMAN NAZNANIL SESTANEK VELIKE TROJICE

Diskuzije o pripravih za mirovno konferenco

IZBOLJŠANJE ODNOSA JE V RUSIJO

Washington, D. C., 14. jun.—Predsednik Truman, maršal Stalin in premier Churchill se bodo sestali prihodnji mesec in razpravljali o načrtih glede sklicanja formalne mirovne konferenec in drugih problemih, ki čakajo rešitve. Dolgo pričakovano naznanilo o sestanku je objavil predsednik Truman po razgovorih s Harryjem L. Hopkinsom, ki se je vrnil v Washington iz Moskve v torek, Josephom Daviesom, ki je dospel v Washington iz Londona zadnji teden, in Williamom D. Leahyjem, šefom Trumanovega štaba.

Predsednik je dejal, da sta Hopkins in Davies zadovoljivo dovršila svojo nalogo. Ugladila sta pot rešitvi poljskega problema in formiranju nove poljske vlade. Eden izmed teh rezultatov Hopkinsovega obiska Moskve je izboljšanje odnosov med Ameriko in Rusijo.

"Glavna stvar je sporazum o kooperaciji med Ameriko, Rusijo in Veliko Britanijo," je rekel Truman. "Enotnost, vzajemno zaupanje in sodelovanje med velesilami je prav tako potrebno v prizadevanjih, katerih cilj je trajni mir, kot je bilo v naporih, ki so rezultirali v zmagi našega orožja v Evropi."

Voditelji senata so zagotovili Trumanu, da bodo ratificirali čarter svetovne zaščitne organizacije takoj po sprejetju na konferenci Združenih narodov v San Franciscu. Predsednik je izrazil željo, da Amerika prva izmed velesil potrdi čarter.

Kje se bo konferenca med Trumanom, Stalinom in Churchillom vršila, je še tajnost. Ne potrjeno poročilo pravi, da se bodo sestali v Copenhagun na Danskem. S Trumanom bodo odpotovali na konferenco državni tajnik Stettin, admiral Leahy, člani ameriškega generalnega štaba in morda tudi Hopkins, Davies in James F. Byrnes. Slednji bo morda nasledil Stettinusa kot državni tajnik.

Spominske svečanosti v grški vasi

Atene, Grčija, 14. jun.—Spominske svečanosti so se vršile na razvalinah vasi Distome, katero so Nemci izravnavali z zemljo pred enim letom. Pred uničenjem vasi so poklali vse prebivalce. Ceremoniji sta se udeležila grški notranji minister in Lincoln MacVeagh, ameriški poslanik v Atenah.

CIO zahteva mezdne garancije

Washington, D. C., 14. jun.—Kongres industrijskih organizacij je začel kampanjo, katere cilj je garancija letnih dohodkov delavcev. Tako garancijo naj bi dali delodajalci. Philip Murray, predsednik CIO, je dejal, da ne išče take garancije od vlade ali kongresa.

Kongres odobril načrt zvišanja plač

Washington, D. C., 14. jun.—Nižja kongresna zbornica je sprejela načrt, ki določa zvišanje plač pisarniškim delavcem v federalnih departmentih, s 317 proti 36 glasovom. Načrt je bil potem poslan v senat, kjer bo, kakor vse kaže, tudi sprejet.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (liven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Člene oglašajo po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz nasebin

SHOD V PRID PRIMORSKE IN PROSLAVA ZMAGE

Cleveland, O.—Zmaga zaveznikov nad Nemčijo in Italijo je pustila za seboj mnogo nerešenih in zamotanih mednarodnih problemov, s katerimi se žogajo diplomatje veseli. Največji glasboval za te diplomate bo nedvomno začetanje novih držav in meje bodoče Evrope in Azije. Tu se križajo gospodarski interesi mednarodnih kartelov, ki še vedno vladajo pretežni del sveta. Pred njimi stoji poreče vprašanje narodnih manjšin, ki je v preteklosti igralo veliko vlogo v mednarodnih sporih.

Za Slovence pride v poštev primorsko in koroško ozemlje, ki spada za narodnostnega in gospodarskega stališča k novi federativni Jugoslaviji. Proti koncu vojne z Nemčijo, je to ozemlje zasedla jugoslovanska armada. Pa je prišla mnogo močnejša angleška armada in pričela rožljati s sabljo. Da se Jugoslavlani izognejo konfliktu, so se začasno umaknili s Koroške, dočim imajo na Primorskem še vedno civilno administracijo v svojih rokah. Sporna točka je važno in moderno pristanišče Trst, katerega usoda je zavita v diplomatsko tajnost. Propagandni aparat je v tej zadevi vse preje kot naklonjen Jugoslaviji. Očitno se gotovi interesi bojijo močnejše Jugoslavije. Tej propagandi je nasledilo tudi ameriško časopisje in radio-komentatorji.

V svrhu boljših informacij o tržaškem vprašanju ameriškega časopisja in javnosti sploh, so sklenili clevelandski Jugoslavlani, sklicati velik javen ljudski shod, v nedeljo, dne 17. junija. Začetek ob treh popoldne v Slovenskem narodnem domu na St. Clair ave. Ta shod se bo vršil pod imenom "Združeni odbor clevelandskih Jugoslavlani." V odboru so zastopani: Slovenci, Hrvatje, Srbi in Macedonci, ne glede na stranko ali vero. Sodelovalci bodo tudi ostali Slovanci, člani Ameriškega slovenskega kongresa.

Na vzporedju bodo prominentni jugoslovanski in ameriški govorniki. Glavni govornik pa bo član jugoslovanske delegacije iz San Franciska. V programu bodo vključene tudi glasbene in pevske točke vseh štirih narodnosti. V zvezi s tem bomo na tem shodu proslavili tudi dan zmage nad nemškim in italijanskim fašizmom.

Odbor apelira na vso slovensko javnost v Clevelandu in okolici, da rezervira nedeljo, dne 17. junija, izključno za ta shod in s tem pokaže solidarnost za pravice zahteve našega Primorja in Korotana. Čim več nas bo, temvečji vtis bomo napravili na navzoče poročevalce in ostale Američane. Poleg tega bo pa ta skupna sijajna manifestacija tudi v veliko moralno oporo hrabri jugoslovanski vojski in novi, prerogovi in demokratični Jugoslaviji.

Za publicistični odbor:

Frank Česen.

S POTA

Premišljam o svojem potovanju, ki se je pričelo l. 1893, pravzaprav že nekaj let poprej, ko sem prvič zapustil svoj rojstni kraj Planino, ki je več ur hoda od Trsta. Tedaj sem se odpeljal služiti cesarja Franca Jožefa, potem pa v Združene države. O svojem potovanju sem že večkrat poročal v raznih naših listih.

Prepotoval sem večkrat Združene države in nekajkrat tudi Evropo. Zlasti se spominjam potovanja po Češki in Moravskem. Češko ljudstvo me je jako zanimalo in ugajala mi je vljudnost tega naroda. Na neki njihovi narodni slavnosti sem opazil svečnike, ki so imeli rdeče nageljne na prsih. O Čehih moramo reči, da se zelo pametno in diplomatično obnašajo v tej vojni in za združeno slovanstva in prijateljstvo s Sovjetsko Rusijo delujejo tudi češki duhovniki v splošnem.

Ob zaključanju prve svetovne vojne so tako čutili tudi v Ljubljani in pokojni vladiki Jeglič je odklonil odlikovanje, s katerim so ga hoteli Lahi odlikovati.

Kaj pa se je vse počelo v Ljubljani v času te vojne, rajši ne ponavljam; vsakdo, ki ima le količjak narodnega čuta, ve, da so gotovi elementi izdajali slovenski narod Hitlerju za Judežve groše ter udobne službe. Izdali niso samo slovenskega naroda, ampak tudi vero in za njih veljajo Kristusove besede: "Kdor vas zaničuje, mene zaničuje." Te besede so izrečene za izdajalce.

Da, šli so v Hitlerjevo in Mussolinijevo družbo in nastopili s fašisti vred proti dobremu, vernemu slovenskemu narodu. Prav tako izdajalsko se obnašajo gospodje v Clevelandu, O., ter napadajo slovenski narod. Menda ne mine dan, da ne bi napisali kakšno dolgo klabaso. Posebno se v tem odlikuje pisun, ki piše kolono "Čez tri gore, čez tri vode..." Enako hujskajoči in protinarodni so tudi drugi člani v A. D.

Pred menoj leži precej obširen slovaški mesečnik. V aprilski izdaji je članek, v katerem avtor poudarja, da moramo Slovani skupno nastopati. Na 24. strani pa je slika in opis skupine Slovkov, ki so obiskali predsednika Roosevelta. Skupina šteje 14 odličnih Slovkov, med njimi je tudi rev. Kazimir Cverčko. Z njim sem se seznanil pred leti na konvenciji KSKJ v Waukeganu, ko je bil še duhovni vodja KSKJ. Sodeč po spisu v omenjenem mesečniku, so tudi katoliški Slovaki za združeno s slovensko Rusijo.

Pa se povrnimo k clevelandskim gospodom. Ali oni neprestano ne ščujejo proti Rusiji? Ti clevelandski hujskajoči so se prodali za Judežve groše. Za vse delujejo, samo za edinstvo ne. Ta izdajalska gospoda je šla tudi v Washington, toda ne z namenom, da združi Slovence, temveč da jih razdruži. Pomni-

Značilna slika nekoga marina, katerega je fotograf ujel na sliko, ko je letel preko "Doline smrti" na Okinawi.

te, gospodje, če bo Slovenija izgubila Trst in Primorsko, ne bo tega nihče drug kriv kot vi, ki rušite narodovo slogo.

Lahi so potrošili že 20 milijonov dolarjev za propagando proti Jugoslaviji, poleg tega pa jim pomagajo še slovenski izdajalci s tem, da zlobno razbijajo vse, kar jim pride naproti, samo zato, da ustvarijo še večjo mržnjo med narodom. Vse to počenjajo v imenu vere. Ako bi jim resnično bilo kaj do vere, bi sodelovali z ostalimi Slovenci, kot so v času slovenskega kongresa v Clevelandu. To kar sedaj počenjajo je protiverško, je delo Judeža liskarijota. Njim gre samo za mastne službe in čast!

Ker sem že omenil bivšega duhovnega vodjo KSKJ Kazimirja Cverčka, naj še povem, da so baš clevelandski gospodje pomagali pahniti me za več let iz KSKJ. Pred približno 15 leti pa me je poklical delegacija na waukegaško konvencijo in me zopet nazaj sprejela.

V Ameriški Domovini sem tudi pred kratkim čital, ko je nekdo zapisal, da se mora poslušati škofa. To je resnica, kar se verške resnice tiče, nikjer pa ni zapisano, da se mora poslušati škofa, kadar gre za narodno edinstvo.

Na misel mi je prišla zadeva pisatelja in pesnika Andreja Smrekarja. Ko sem prišel v Cleveland, da skupaj spravim rokopise, je bil tam tudi neki slovenski duhovnik in rohnel nad menoj, češ, da so rokopisi ukradeni. Mirno sem mu pokazal pisma in zavitek rokopisov, z opazko naj pazi, kaj dela z narodnim blagom, on pa je dejal, da mu je škof ukazal to delo. Povedal sem mu, da mu je škof ukazal, naj cerkvene reči pobere, ne pa narodne. In kakor so tedaj trošili laži gospodje po vsem Clevelandu, tako jih tudi danes. Dobro je, da nimajo veliko posnemačev, ti brusarji tuje meča.

Matiija Pogorelec.

TO IN ONO

Cleveland, O.—Čital sem dopis Josephine Mežnaršič, članice št. 137 SNPJ iz Clevelanda. Sicer me ne zanimajo krofi, zanimal pa me je oni del, ko piše, da je bila rojena v Ribnici na Spodnjem Štajerskem.

"No, kaj pa ti veš o Ribnici na Pohorju?" me bo morda vprašal rahlovečni čitatelj. Bilo je v mesecu avgustu l. 1901, ko sem zapustil Voitsberg, zapadno od Grada, in se podal na pot nazaj proti Kranjski. Mi, steklarji, smo vedeli skoro za vse steklarske tovarne v Avstriji in celo Nemčiji. Veliko steklarjev ali glazur, kakor smo jih nazivali, je bilo na Bavarskem in Češkem. Na Kranjskem je bila edina v Zagorju ob Savi. Tam sva bila zaposlena z Johnom Gorškom iz Springfielda. John je bil "Hitzentraeger", jaz pa "Glasschleifer". Tako so nas nazivali, kajti v steklarni so tedaj govorili največ nemško.

Ko sem prišel v Travniki, sem se najprej oglašil v tamkajšnji steklarni in vprašal za delo. Tam sem poznal nekaj fantov iz Zagorja. Ker ni bilo dela, sem nadaljeval pot peš proti Marenburgu ob Dravi. Prekoračil sem reko in prišel v Ribnico, kajti tudi tam je bila steklarna. Na-

redila se je noč, zato sem stopil v gostilno in vprašal za prenočišče. V sobi so bile tri postelje. Ko sem se zjutraj prebudil, je bil v sobi orožnik in mi voščil dobro jutro. Napotil sem se v tovarno. Tudi tam sem poznal nekoga fanta iz Zagorja. On je po nekaj mesecih odpotoval domov. Zakaj, ne vem. Lahko, da je bil fant od Jožefa, sedaj Josephine Mežnaršič, kajti bil je eden fant in vreden lepe dekle.

Moj mojster v Zagorju je bil tudi doma iz Ribnice na Pohorju. Pisal se je Anton Korath. Peter Drama, njegov pomočnik, je tudi prišel od tam, a pozneje je odpotoval v Osijek. Tedaj sem bil jaz že v Ameriki. O njegovem odhodu v Osijek sem čital v nemškem listu v Pittsburghu. Oni so imenovali Ribnico Reifnitz in tako mi je ostala v spominu.

Ako bi tedaj vedel, da tam živi šivilja Jožefa ali Pepca, bi šel k nji, da bi mi prišla "dušice" na moje hlače, ki so se mi v nesreči potrgale. Tako blizu sva bila in vendar sva šla tako daleč narazen. Vendar pa je ona moja sestra SNPJ, čeprav nisem bil povabljen, da bi malo pokusil krofe, ki jih je sama pekla za svoje presenečenje ob priliki njene 60-letnice. Torej midva sva si po SNPJ v sorodu in nje mama in moja mama sta pod enim solncem sušili perilo. O tej stvari sem zato spregovoril, ker je prvič v Ameriki, da sem slišal, da je nekdo prišel v to deželo s Pohorja.

Naš drugi Clevelandčan je Frank Lunka, tehokrat, ki si je prizadeval, da bi rešil moje nespokorno dušo in me privedel k tehnokraciji. Ampak sem nepopoljšljiv človek in me je težko spraviti s tira, prav tako kot mojo poulično. Dal mi je priznanje, češ, da sem postrežljiv uslužbenec ljudske pravice. Če bi bili tudi drugi taki kot jaz, bi bilo manj nezgod. Vendar pa se tudi meni prigode, kljub temu, da sem pazljiv. Vendar pa sem bil zadnja leta še prilično srečen v tem oziru. Prav danes zjutraj od dveh je neki motornik do smrti poškodoval avtomobilista. Slednji je namreč zavožil na napaden tir na St. Clair ave. in 106. cesti. Sinoči je bil tudi tepež na ulici, ali ker delam podnevi, sem rešen teh nadlog. Frank Lunka je tiskarski delavec, a kje je sedaj uposlen, ne vem. Nekdo mi je rekel, da pri Enakopravnosti.

Menda sem resnično vzoren in postrežljiv na mojem delu. Bila je nedelja. Nekdo me pozdravi na križišču (Five Points). Bil je Ludvik Medvešek, tajnik št. 5 SNPJ. Ko sva malo pokramljala, se je vsedel. Ludvik je sicer drugače še mlad, samo pregodaj se je rodil, ljudje pa vedno gledajo na leta kakor konji na zobe. Ko smo s poulično pri-

WHERE THE FUEL GOES

It takes 12,500 gallons of gas to line up one pilot.

šli do remize, pogledam nazaj in vidim Ludvika, ki je 'spal' spanje pravičnih tajnikov. Kaj se mu je sanjalo, ne bo težko uganiti. Najbrže je sanjal o kakšnem članu, ki rad pozabi, kdaj je zadnjič v mesecu in ne plača pravočasno asesmenta. Tajniki imajo to smolo, da morajo opominjati mnoge člane radi neplačanega asesmenta. Kdor ne verjame, kar naj vpraša naše tajnike in povedali mu bodo o sitnostih, ki jih imajo s takimi člani. Naš Jože Durn pravi, "tega in tega zalaga že toliko časa." Dobro vem, da je Ludvikov dom Slovenski narodni dom na St. Clair ave. Še enkrat sem pogledal nazaj, da ugotovim, ali je imel s seboj budilnik. Ker je ni imel, sem poklical sprevednika Johna Evansa in mu naročil: "John, zbudi tiste-ga fanta, ker je to njegova postaja." Ludvik je pogledal in vprašal, kje je, nato pa pristavil: "Aha, sem že tukaj!"

Ker že govorim o postrežbi, naj vam povem še to: Magnati so imeli banket, na katerem je bilo toliko govorjenja kot na banketih naših konvencij, kjer se servira včasih kaj trdega za zob in morda kdo odnese tudi kakšne vilice ali žlico iz pozabljivosti, ker misli, da je od njegove stare in bi se jezili, ako je ne bi prinesel nazaj s konvencije. Na govorniški listi je bil predsednik velike oljne družbe mr. Odirajjih, ki je zaključil svoj govor z besedami: "... in tako postrežbo dobiva ljudstvo od naše oljne družbe."

Za njim je govoril drug govornik, ki pa je govoril takole: "Poslušal sem govornika Odirajjaha in njegove besede me spominjajo časov, ko sem bil deček na farmi mojega očeta. Nekoč me je oče poklical in dejal: 'Albert, pelji to kravo k farmarju Jonesu in mu povej, da krava želi postrežbo.' (Vedi, čitatej, da je farmer Jones imel bika, ali kakor Gorenjeci pravijo 'bička'). 'Kakšno postrežbo?' sem vprašal očeta. 'Oh, kaj vpraša, farmer Jones bo že vedel, kakšna naj bo postrežba,' je odgovoril oče. In peljal sem kravo k Jonesu. Ko sem prišel k Jonesu, sem dejal, da je ata rekel, da krava želi postrežbo. Mr. Jones je dejal, da je stvar v redu, jaz pa naj med tem časom okrog pohajam, nakar je kravo zapel v hlev. Ker pa sem bil radoveden kakšno postrežbo bo dobila naša krava, sem šel okrog hleva, kjer sem zasledil veliko špranjo, in pogledal v hlev. Oh, da bi mi videli, kakšno postrežbo je dobivala naša krava! In prav tako postrežbo dobiva tudi ljudstvo od oljne družbe, katere predsednik je mr. Odirajjih!" Tako je govornik zaključil svoj govor. Ali je imel prav ali ne, to pa konstatirajte sami.

Ker ODT ni dovolil konvencije organizaciji "Disciples of Christ" v vseučilišču Hiram, je povedal rev. Herald B. Monroe, da je bilo poslanih mnogo protestnih pism in tudi predsedniku Trumanu ter ohijskim kongresnikom, a do sedaj niso protesti vseeno nič pomagali.

Tajnik ODT je odgovoril reverendu Monroeju in pojasnil, ako dovolijo obdržati konvencijo tej organizaciji, potem bodo zahtevale isto tudi druge organizacije. Nadalje je pojasnil, da bo transportacija v prihodnjih 12 do 15 mesecih zelo obtežena radi potovanja 250,000 vojakov, ki imajo prednost v prevažanju. Torej ni zgleda, da bi pričeli z našo konvencijo 13. avgusta. In če je ne bomo imeli, potem si bomo prihranili denarja, kar je naša želja.

Čital sem, da so se ruski delegati, ki se nahajajo na konferenci Združenih narodov v San Franciscu, izrazili, da imajo ameriške ženske prevelika usta. Rusom pa ugajajo naši mostovi. Ne posloplja, ceste, sladoled itd. Ne ugajajo jim pa naši filmi, goveja pečenka, nebotičniki itd. Mislili so, da so ameriške ženske bolj lepe kot so v resnici. So malo preveč vitke, a zobe imajo do bre. Ti opazovalci so doma iz Kijeva, Moskve in Minska. Združene države so bogatejše in na višji kulturni stopnji, kot so domenevali. Revščine ni toliko, kot so si predstavljali v kapitalistični deželi. Pohvalili so tudi Golden Gate in most v San Franciscu, nihče pa ni omenil "Big Tonyja" in ne Petra Kurnicka.

Frank Barbic

Obvezna vojaščina—proti komu?

V veliki debati, ki je odmevala širom dežele dolge mesece pred japonskim napadom na Pearl Harbor, je bil eden glavnih argumentov s strani pristašev Rooseveltove zunanje politike: Ako zmaga Hitler in postane absoluten gospodar Evrope, tedaj se bo Amerika spremenila v eno samo oboroženo vojašnico in ameriško ljudstvo bo postalo žrtev mogočene militaristične mašine.

Argument je bil, da je v interesu ameriške demokracije, ki je nasprotna vsakemu militarizmu, da poskrbi, da je do kraja strta nacijska morilna mašina in nemški militarizem uničen z junckerji vred enkrat za vselej. Le z dosego tega se bo Amerika lahko otela velike stalne armade in se tudi v bodoče izognila posnemanju militaristične Evrope.

Ta argument je bil zelo dobro utemeljen, kajti v slučaju Hitlerjeve zmage bi se vsled strahu pred nacijsko Veliko Nemčijo tresla tudi Amerika in se v lastno protekcijo oborožila do zob in mogoče uvedla tudi prisilno vojaščino. Sploh je bil to najmočnejši argument v oporo Rooseveltovi zunanji politiki: da bo z uničenjem nacijskega imperializma in militarizma dežela lahko zopet svobodno dihala, brez da bi ječala pod težko butaro oboroževanja in velike armade.

Prvotni cilj ameriške intervencije je bil v Evropi sicer dosežen in dosežen bo tudi na Pacifiku. Toda ta grozna vojna je pognala na površje tudi zelo močne sile, ki zahtevajo in delujejo noč in dan na tem, da dežela tudi po vojni ostane ne samo do zob oborožena, marveč da posveča vse svoje energije in vsa svoja sredstva oboroževanju in gridnji velike stalne armade z obligatno vojaščino za vse mlade fante—in pozneje lahko tudi za vsa dekleta, kajti militarizem je tudi v ženskem spolu našel nov vir rekrutov.

Vprašanje je, proti komu to militariziranje in prusijaniziranje dežele? Proti razbiti in na tleh ležeči Nemčiji sigurno ne, kakor tudi ne proti Japoniji, ki bo lahko enako razbita in uničena, ako se prej ne poda. Mar naj velja to oboroževanje proti latinski Ameriki in njeni fevdalni ekonomiji? Mar proti Angliji? Ali proti gospodarsko uničeni in razkosani Evropi? Ali proti Sovjetski Rusiji???

Svet se danes nahaja v zelo čudni in skrajno nevarni psihozi. V Evropi se niso odjeknili zadnji strelci tega pokolaja, na Pacifiku vojna še ni končana in lahko traja še par let, vendar se slišijo iz vseh dežel, tudi iz skoraj popolnoma uničene Evrope glasovi, ne po potrebi splošne razorožitve kot najboljše garancije miru, marveč v iskanju miru v čim večji oborožitvi in v čim večjih in čim modernejših oboroženih armadah po tej vojni.

In kljub temu, da v San Franciscu postavljajo temelje novi svetovni organizaciji za zaščito svetovnega miru, menda vanjo ne verujejo niti njeni navidezno najbolj vneti pristaši in zagovorniki. V mislih imamo predvsem visoke diplomate in tudi vse one, ki se navdušujejo za osedlanje Amerike z obvezno vojaščino in militarizmom po tej vojni.

Kdor išče miru v oboroževanju in militarizmu, sigurno ne more imeti vere v kolektivno zaščito miru skozi novo organizacijo. Ze navadna pamet pove človeku, da oboje ne more iti skupaj in da je humbug eno ali drugo. Prosveta stoji na stališču, da je humbug, velika prevara in nevarno slepo militarizem. Nova svetovna organizacija, ki militarizem in imperializem sicer lahko služi kot slepilo, bo postala farsa le tedaj, če svet tudi po tej vojni ostane ali postane do zob oborožen, to je, če se poda v naročje militarizmu, namesto splošni razorožitvi in ščitenju miru po resnični kolektivni zaščiti.

Ako bo svet iskal miru v orožju in militarizmu, je gotovo to, da ga ne bo našel. Znašel se bo v resnici v tretji svetovni vojni. To je neizpodbit nauk vse zgodovine. Norman Thomas je zadnjič pred kongresnim odsekom pravilno poudaril, ko je dejal, da Amerika ne bo našla zaščite v oboroževanju in v obvezni vojaščini po vojni, marveč je njena lastna varnost, kakor tudi svetovni mir predvsem odvisen od tega, kakšno notranjo in zunanjo politiko bo zasledovala. Izvajal je, da je v interesu te dežele in vsega sveta, da pridobi Rusijo za splošno razorožitev.

V resnici le ta pot drži v svetovni mir. In vzrok, da je že danes naričeno mednarodno oziračje z neko fatalno slutnjo o neizogibnosti tretje svetovne vojne, daš so v Evropi komaj utihnili topovi, na Pacifiku pa vojna ni prišla še niti do viška, sta predvsem Amerika in Rusija. Amerika se boji Rusije, Rusija pa Amerike.

Glavni vzrok temu ni v tem, ker je Rusija komunistična, Amerika pa kapitalistična, marveč v delstvu, ker živimo v dobi "power politics" in ker je sedanja vojna iz obeh ustvarila dve najmočnejši sili. Toda namesto, da bi se obe državi z vsem ostalim svetom vred oklenili politike, katero je tako elokventno, toda žal tako zaman naglašal Maxim Litvinov v zbornici Lige narodov—splošno razorožitev in kolektivno zaščito za ohrano svetovnega miru—pa obe državi drvita v nasprotno smer—v naročje čim večjega oboroževanja po tej vojni.

In medtem, ko gre vsa ameriška vladna politika za tem, da se osedla dežela s trajno obvezno vojaško službo in da tudi po vojni ostane do zob oborožena, prihajajo enaka znamenja tudi iz Rusije. Zadnjič je ruska vlada vpoklicala v vojaško vežbanje celo dečke s 15. letom naprej...

Če Amerika in Rusija ne zaobrmeta te zlovočje politike, se bo svet po vojni znašel v največji oboroževalni tekmi v vsej moderni zgodovini. Da bi to ne vodilo drugam kot v tretji, še veliko strašnejši svetovni požar, je sigurno. In glavni krivec temu bo Amerika, danes faktično največja gospodarska in tudi vojaška sila na svetu. Ako kongres osedla deželo s trajno obvezno vojaščino, kar

pomeni militariziranje dežele po vojni, bodo temu sigurno sledile vse države, velike in majhne, čeprav slednje v novem svetovnem konfliktu ne bodo nič več pomenile kot v sedanjem, oziroma še manj.

Iniciativa za zaobrnitev in likvidiranje te zla noseče politike lahko in tudi mora priti le od Amerike. Od Sovjetske Rusije tega skoraj ni mogoče pričakovati; in tega ni mogoče pričakovati vsled njenih izkušenj, ko je bila vsa leta obkrožena po kapitalističnem svetu, kateri ji je stalno stregel po življenju in v veliki meri tudi vsled tega pomagal Hitlerju oborožiti Nemčijo.

Rusiji je tudi znano, da se v reakcionarnih in antisovjetskih krogih v tej deželi že danes slišijo glasovi, ki bi bili zelo navdušeni za vojno proti USSR. In prav ti elementi so najbolj glasni v zahtevi za osedlanje dežele s trajno obvezno vojaščino. V svoji mržnji proti svetovetom in sploh vsaki socialni revoluciji so pripravljeli zapaliti nov svetovni požar in uničiti še to, kar je ali bo ostalo od te vojne. Čisto nič se ne zavedajo, da bi bila vojna med Ameriko in Rusijo največja tragedija človeštva. Tudi se ne zavedajo, da bi Amerika v taki vojni lahko podlegla, pa naj pride do nje v desetih ali 50 letih...

V interesu te dežele in svetovnega miru torej je, da se Amerika ne podaja v nikak militarizem, marveč da naša vlada čim prej jasno in odločno pove vsemu svetu, da bo porabila ves svoj vpliv in moč za dosego maksimalne splošne razorožitve vseh držav po tej vojni. Taka politika bi bila najboljša zaščita svetovnega miru.

Ako na drugi strani prevladajo sedanje smernice politike sile in oboroževanja po vojni; ako se Amerika in Sovjetska Rusija kot dve najmočnejši sili spustita v tekmo za nadvlado sveta, tedaj bo nova svetovna organizacija za ohrano miru brez pomena, kajti človeštvo se bo prej ali slej znašlo v novem svetovnem požaru, kateri bo po destruktivnosti še veliko strašnejši od sedanje vojne. Ameriško ljudstvo se mora tega zavedati in preprečiti osedlanje dežele z militarizmom, katerega osnovni del je obvezna vojaščina.

Slovenski vodniki in preroki

Dr. Ivan Lah
(Nadaljevanje)

Josip Jurčič (1844-1881)

Med pisatelji in pesniki, ki so nastopili na našem slovstvenem polju pod vplivom Evlistikovega in Stritarjevega literarnega programa, se nam svetijo dve najdražji imeni: Josip Jurčič in Simon Gregorčič.

Stritar pravi, da je od nekdanj hvalil in poveljeval proti drugim narodom slovenski, da tako pridno in zvesto prebira, a ne samo to, da si s tako ganljivo poštenostjo omišlja slovenske izdelke. Tega narodovega priznanja je bil pred vsem deležen Josip Jurčič, ki je od svojih prvih povesti do danes ostal naš najprijubljenejši ljudski pisatelj.

Danes, ko imamo skoraj v vsaki hiši le malo knjižnico, si težko predstavljamo, kako je bilo ob časih, ko še ni bilo dobrih ljudskih povesti. Besedo so imeli modri stari pripovedovalci, ki so imeli sijajen spomin, vedeli zgodbe starih časov in jih znali lepo, zanimivo pripovedovati. To se je vršilo zlasti na dolgih zimskih večerih pri predah in pri raznih domačih opravkih, kamor so se zbirali sosede na skupno delo. Kakor je bila babica ali stara teta živa knjižnica, tako je bil ded ali stari stric zabaven pripovednik za odrasle. Razen pri večerih in pri raznih domačih opravkih, kamor so se zbirali sosede na skupno delo. Kakor je bila babica ali stara teta živa knjižnica, tako je bil ded ali stari stric zabaven pripovednik za odrasle. Razen pri večerih in pri raznih domačih opravkih, kamor so se zbirali sosede na skupno delo. Kakor je bila babica ali stara teta živa knjižnica, tako je bil ded ali stari stric zabaven pripovednik za odrasle.

Selec ob Prešernovih časih smo dobili nekaj prevodov znanih šmidozov, med njimi n. pr. "v. Genovefo", ki se je mnogo čitala po slovenskih hišah. V tem času se je rodila tudi prva domača povest "Sreča v nesreči", ki jo je leta 1836 izdal župnik Janez Cigler. Ta povest, ki so ji rekli "bukve od Svetinovi", se je od leta do leta prebiral na zimskih večerih. Nato so prišle "Novice". Za njimi pobožne "Drobtinice" in Mohorjeva družba. A manjkalo je dobrih ljudskih pisateljev.

Po letu 1848 so se začeli oglašati Janez Trdina, Luka Svetec in drugi; najbolj je pospeševal naše pripovedno slovstvo leposlovni list "Slovenski Glasnik", ki ga je začel leta 1858 v Celovcu izdajati profesor A. Janežič in so pri njem sodelovali pisatelji: Fran Levstik, Fran Erjavec, dr. Janez Mencinger, Simon Jenko, Fran Cegnar in drugi. A vse je s svojo pripovedno umetnostjo prekosil Josip Jurčič, ko se je pojavil med njimi. Rodila nam ga je dolenska vas Muljava. Težko si je misliti polj primeren kraj, ki bi mogel dati pisatelju toliko zgodovinskih spominov, toliko vsakdanjih domačih dogodkov in tako zanimivih narodnih tipov, kakor jih ima okolica Muljave. Se danes se nahajajo po teh krajih ljudski originali, zabavne osebe in staroprepsti ljudje, ki jih srečamo v Jurčičevih povestih. Tudi jezik tega okraja je nekaj posebnega: poln hudomušnih primer, prijeten in šaljiv, rad nekoliko zbadljiv, poleg tega pa bogat na izrazih in narodnih pregovorih.

Tako se je vse pripovedno in jezikovno bogastvo tega kraja združilo v Jurčiču in on ga je s svojimi izrednim leposlovnim talentom prinesel v slovensko literaturo in dal svojemu narodu vrsto najlepših ljudskih knjig. Ako se vozimo po dolenski progi od Ljubljane, se nam odpira nov svet zelenih gričev in dolin, pokritih s širokimi gozdi in skromnimi njivami, ob njih pa nanjajo preproste dolenske vasice in samotne kočice. Živeče od trdega dela in borgega zaslužka. Tu in tam se še pokaže graščina—spomin starih časov—v Višnji gori pa se spominimo slave naših starih mest, ki se zdaj kaže le še v slikoviti skupini hiš, naloženih druga vrh druge, kakor da bi se tiščale tako skupaj zato, ker so jim odvzeli staro srednjeveško obzidje in se zdaj brez varne obrambe boje novih časov. Med njimi se bdi razvalina starega gradu in tam neke se skriva skrivnostni polj s svojimi ponosno-junaškimi zgodbami. Vlak vozi po lepi zeleni dolini ob cesti. Tu se začne Jurčičev kraj. Tu po tej cesti je hodil v šolo v Višnjo goro.

Izstopimo v Stični. Proti jugu se med nizkim gričevjem vleče tisa dolina, ki jo zapira mal parobek z belo cerkvico, z nekaj hišami in jagnjedi, ki se vitko gajo poboja zelenih vrhov. Tam je Krška dolina. Prišli smo do Muljave.

Sedaj šele vidimo, kako lepo lego ima ta pristna dolenska vas. Od Jurčičevih časov so vaščani nekaj svojih hiš prezidali, a vidijo se še one stare domače kmečke hišice, ki so ravno vsled svoje preprostosti imele na sebi toliko vaše poezije. Taka je tudi Jurčičeva rojstna hiša. Stopimo s ceste po obronkih navzgor in obstojimo pred njo.

Koliko lepih spominov nas obide pred to tako našo kmečko hišo! Ob hiši je vrt. Tam stoji še ona tēpka, pod katero je ležal Jurčič, ko je prišel v jeseni 1879 obiskat svojo oslepelo mater in se je prehladil. Iz hiše stopi prileten mož, Jurčičev brat. Prijazno nas pozdravi. Začne se razgovor. Marsikaj zanimivo izvemo o pisatelju in prejšnjih časih.

Vstopimo. Še vse je tako, kot je bilo. Mala kmečka soba kaže še vse znake svoje preteklosti. In peč—najprijubljenejša biva-lišče in zavetišče naših kmečkih otrok—stoji v kotu kot nekdanj. Ob nji je prostora, nekoliko v steno vdolben zidek ali zapeček. Tam so sedeli ded, Jožek pa je ležal na peči, poslušal in premišljal. In vrstila se je zgodba za zgodbo zdaj o čarovnicah, zdaj o roparjih, o Turkih in ciganih, o vojskah in kralju Matjažu, o tihotapeh in vojskajih beguncih, o Francozih in čudnih dolenskih dogodivščinah.

(Se nadaljuje)

Virginia Gildersleeve, ameriška delegatka v San Franciscu

Virginia Gildersleeve, predsednica kolegija Barnard (ki je del Kolumbijske univerze) v New Yorku, je edina ameriška ženska delegatka na mednarodni konferenci, ki je sedaj v teku v San Franciscu. "Zelo globoko me interesira misel, da bo moja dežela, ki jo ljubim, igrala veliko vlogo kot državljanka sveta. Med pravi-m internacionalizmom namreč ni nasprotja." Tako je dejala delegatka Gildersleeve.

Ustanoviteljica in dvakratna predsednica Mednarodne federacije univerzitetnih žena, je dobro podkovana o Evropi. Kot delegatka ameriške podružnice te ženske organizacije se je udeležila zborovanj na Dunaju, v Parizu, Londonu, Oslu in Stockholmu in pri vseh, teh zborovanjih je aktivno sodelovala. V Parizu je bila načelnica odbora, ki je vzdrževal rezidenčni klub za ameriške dekleta, ki so tam študirale. Po njenem posredovanju je prišel marsikateri profesor iz drugih dežel poučevati na Barnard in po njeni za-slugi je bila tudi dana spodbuda za vpisavanje študentk iz drugih dežel. Celotekom te vojne so bile v seznamu kolegija Barnard vedno vpisane študentke iz zunanjih dežel—v letošnjem letu, ko je doseglo število študentk višek—preko tisoč dijakin, med njimi tudi 68 dijakin iz zunanjih dežel—iz Brazilije, Islandije, Francije, Italije in celo iz Kine in Indije.

Oče Virginije Gildersleeve je bil sodnik na vrhovnem sodišču države New York. In ona je očitno podedovala ali se navzela nekaj njegovega justičnega temperamenta, kajti vedno je zbrano-hladna in mirna, do-stojanstvena in nekoliko nedo-stopna. Z ozirom na konferenco v San Franciscu se prav do-bro zaveda, da čarter, ki ima biti tam izdelan, ne bo popoln. "Sestavila in izdelala ga bodo nepopolna človeška bitja," je dejala, "in zato ne bo zadovo-ljivo."

svet pripravlja na vojno proti njej. Ako se bo Rusija čutila osamljena, bo še mnogo težje izvesti splošno organizacijo varnosti. Ze zdaj je zaupanje Rusije v uspeh delovanja svetovne organizacije — radi nespartetnega ameriškega vodstva v San Franciscu—globoko padlo, ker se je delalo mnogo manj v prid rešitvi velikih svetovnih vprašanj kot pa manjših problemov, katerih važnost je bila v to svrhu povečana in napihnjena.

Tudi Rusija bi mogla mnogo pomagati—ustaviti bi mogla širjenje komunistične propagande v tej deželi, pomnožiti izmenjavo medsebojnih informacij in občevarja in nam dati zagotovi-lo, da bo zahodnim narodom olajšan dostop do ozemelj, osvoboje-nih izpod nacistične dominacije. Čim bi bila Sovjetska Rusija varna na svojem zahodnem delu, bi mogla poseči v vojno proti Japonski, skrajšati vojno in rešiti desetstote ameriških življenj.

Visoke osebnosti v Washingtonu so že izjavile, da je določni videti možnosti izboljšanja ame-riško-ruskih odnosov. V neka-terih pogledih je izboljšanje ce-lo že doseženo. Trenotno gre pred vsem za to, da se odpravi sumničenje in nezaupanje, kate-ro se povečujejo in poslabljajo kampanje najrazličnejši neodgo-vorni elementi.—ONA.

Trumanova administracija priznava, da je za Rusijo največje važnosti, da se čim prej popra-vijo pustošena ozemlja evrop-skega dela Rusije, katerega je nemško vojaštvo porušilo in nemška uprava izčrpala. Naj-večja sedanja nevarnost pa je po naziranju Trumanove vlade v tem, da utegne nasilno in boja-željno govorjenje različnih voja-ških, mornariških in političnih krogov poglobiti nezaupanje in prepričati Rusijo, da se zahodni

ima Rusija izredno tehtne argu-mente na razpolago; kajti, ako bi bilo v tej vojni mogoče dova-žati v Rusijo vojni material skozi Dardanele mesto skozi Perzi-jo, bi bilo morda prihranjenih na milijone življenj.

3. Daljnji vzhod—Kitajska—kjer spor med komunistangom in tako zvanimi komunisti preti do-vesti do položaja, kjer bi Rusi-ja podpirala eno stranko, zahodni svet pa drugo.

4. Nemčija. Tu zahteva Sovjet-ska unija, da je treba dogovor iz Jalte zvesto izvesti. Glasom te-ga sporazuma morajo zavezni ki popolnoma uničiti nemški mili-tarizem in razpršiti nemški ge-neralni štab, brzo in pravično kaznovati vojne zločince, izko-veljaviti njene zakone in podre-ti njene institucije. Načrti za odškodnino morajo biti izdelani v Moskvi po reparacijski komi-siji.

Trumanova administracija priznava, da je za Rusijo največje važnosti, da se čim prej popra-vijo pustošena ozemlja evrop-skega dela Rusije, katerega je nemško vojaštvo porušilo in nemška uprava izčrpala. Naj-večja sedanja nevarnost pa je po naziranju Trumanove vlade v tem, da utegne nasilno in boja-željno govorjenje različnih voja-ških, mornariških in političnih krogov poglobiti nezaupanje in prepričati Rusijo, da se zahodni

ima Rusija izredno tehtne argu-mente na razpolago; kajti, ako bi bilo v tej vojni mogoče dova-žati v Rusijo vojni material skozi Dardanele mesto skozi Perzi-jo, bi bilo morda prihranjenih na milijone življenj.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAR, gl. pomočnik tajnika 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VROHNIK, direkt. mlad. oddel. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik glasila 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsedniki

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik 2579 W. 60th St., Cleveland 22, Ohio

Districtni podpredsedniki

JOS. CULKAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje 7925 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje 3979 Randall St., St. Louis 18, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šestto okrožje 823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor

MATH PETROVICH, predsednik 259 E. 131st St., Cleveland 10, Ohio
VINCENT CAINKAR 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
LONALD J. LOTRICH 1937 So. Trembui Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH 700 E. 260th St., Euclid 17, O.

Poradni odbor

ANTON SHULAR, predsednik Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH 318 Tener St., Luerne, Pa.
FRANK BARBIC 10611 Muskoka Ave., Cleveland 18, Ohio
ANDREW VIDRICH 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK 772 E. 180th Street, Cleveland 19, Ohio

Nadzorni odbor

FRANK ZAITZ, predsednik 2361 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JOSEPH FIFOLT 1237 E. 90th St., Cleveland 3, Ohio
ANDREW GRUM 11182 Snowden, Detroit 21, Mich.
JOHN OLIP 231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI 23 Westlco Ave., Peru, Ill.

Glavni urednik

DR. JOHN J. ZAVERTNIK 2219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

Okupacijske armade v Nemčiji

London.—ONA—Eden vzrok za nezaupanje med zavezni ki je morda dejstvo, da ni nobene jasne sporazuma med Zedinjenimi državami, Veliko Britanijo, Sovjetsko unijo in Fran-cijo glede številnega obsega nji-hovih okupacijskih armad v Nemčiji. To je morda prepreči-lo tesnejše sodelovanje in zavla-čevalo vzpostavitev kontrolnega ustroja za skupno okupacijo.

Več zavezniških opazovalcev se je izrazilo v tem smislu. Tre-notno more imeti vsakrati izmed zaveznikov toliko čen v Nemčiji kot mu je drago, oziroma toliko kot misli, da mu je potrebno za popolno varnost. Toda tu je mnogo različnih načinov, kako razumeti ta pojem varnosti.

Jasno je, da obstoja nevarnost, da utegnejo različni zavezni ki smatrati, da so potrebne čete, in sicer ne one, ki morajo biti tu za varnost okupacije napram nem-škemu prebivalstvu, temveč one, ki odgovarjajo okupacijskim si-lam drugih zaveznikov.

Po prvi svetovni vojni je ob-stojal sporazum med zavezni ki glede števila čet, katerim je bilo poverjeno straženje Porenja, to-da v tej vojni še ni prišlo do ta-kega sporazuma.

Pomanjkanje teh določb je va-žen faktor pri razumevanju sta-lišča Rusov. Mnogo je Rusov, ki imajo čisto posebno naziranje glede navzočnosti vojaških sil zapadnih zaveznikov na evrop-ski celini. Vprašanje, kako pre-prečiti morebitne vstaje Nem-cev, so tem ruskim krogom oči-vidno čisto postranska skrb.

Kar se jim dozdeva mnogo bolj značilno, je dejstvo, da se nahajajo danes ameriške sile, ki so bile prej vedno onstran At-lantika, in britanske sile, ki so bile vedno onstran Rokavskega preliva, v pozicijah, ki so razpro-

stirte preko vsega evropskega kontinenta in celo v samem osre-ju Nemčije—na pol poti od At-lantskega oceana do ruske dr-žavne meje.

Jasno je, da je mnogo opore-kati implikacijam, ki so navidez-no vključene v tem naziranju, toda to ne pomaga mnogo, kajti dejstva so tu in naziranje tudi.

Te vrste sumničenja bodo morda popolnoma izginila, čim pride do sporazuma za razoroži-tev in do izvedbe tega sporazu-ma, toda trenutno ni mogoče ta-jiti, da ta problem okupacijskih armad obstoja. V kolikor zna-no, se državniki tega problema številne sile okupacijskih ar-mad tudi še niso lotili.

Junjske poroke

Dišča, romantična cvetica, po-sebno vzgojena za neveste, se je pravočasno pojavila v cvetličar-nah. Ime tega voščeno-belega eveta je stephanotis. Postala je tradicionalna za nevestine šop-ke, korsaže, itd., in je nadomesti-la poprežno navado šmarne.

Te moderne vrste stephanotis se lepo prilaga gardenijam, or-hidejam, vrtnicam in drugim priljubljenim cvetom za nevesto. Cvetličar združi polno razvite cvetove z zaprtimi popki in z ne-navadnimi okraški, kakor na pri-mer "ivy." Ta cvetica je krasna najšibo v šopku, v korsaži ali pripeta v laseh.

Predsednik Truman hoče sporazum z Rusijo

Napisal Herbert Seligmann

Na podlagi nepobitno zanesljivih virov je zdaj možno reči, da je predsednik Truman odločen najti temelje za sporazum in sode-lovanje z Rusijo. Moje informacije, da se je predsednik odločil za to smer svoje politike, dalje pravijo, da je to sledilo neposredno porazu Molotova v vprašanju sprejema Argentine v krog zedinje-nih narodov in ostremu posla-bšanju odnosov med Zedinjeni-mi državami in Rusijo, ki je po-stalo jasno v trenutku, ko se je odigravala ta diplomatska za-deva.

Dejstvo, da je predsednik Tru-man poslal Harryja Hopkinsa v Moskvo, v London pa Josepha Daviesa, ki je brez tekmeča med našimi diplomati kot poznavalec ruskih razmer, je dokaz, da pre-dsednik ni nameraval le nekoliko popraviti, kar je bilo treba ne-kako poravnati, temveč, da je nameraval tudi nanovo potrditi one smernice naše zunanje poli-tike, ki so bile temelj politike predsednika Roosevelta.

Osnova predpostavka te politi-ke na dolgo roko je, da sicer ni nobenih neposrednih sporov med Zedinjenimi državami, da pa spori med Rusijo in drugimi dr-žavami niso nemogoči, tako da bi utegnili biti Zedinjene drža-ve zapletene, ako ne bo zunanja po-litika pazljivo zasledovala vseh takih zadev. Trenotno sma-trajo odgovorni krogi, da spoda-di niso nemogoči v naslednjih ozemljih:

1. V vsej vzhodni Evropi vključno Baltika in Balkana, kjer si skuša Rusija ustanoviti varnostno ozemlje, da ne bi po-novno prišlo do sanitetnega kor-dona.

2. Srednji vzhod, kjer se na-hajajo ležišča petroleja, obenem pa tudi dostop do pristanišč na gorkih morjih. V tem pogledu

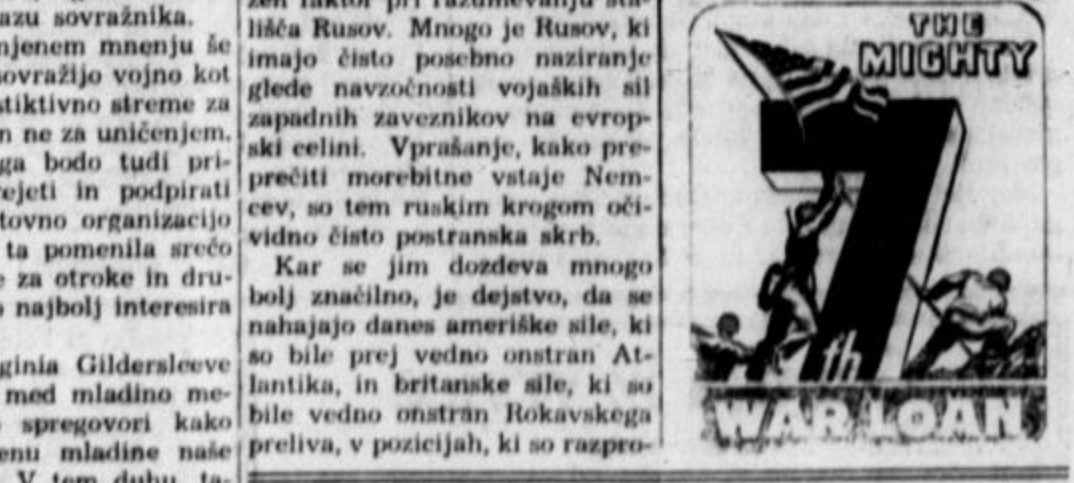
Kritiki novega delavskega pevskega zbora, ki so ga ustanovili v New Yorku unije CIO iz naj-boljših glasov priglasihih pevcev in pevki. Zbor se je postavil pred kritike na svoji prvi preiskuš-nji. Od leve na desno so: Koncertna pevka Benay Venuta, godbeni kapelnik Mark Warnow, tajnik centralnega unijskega sveta CIO Saul Mills, pevovodja zbora Simon Rady in operna pevka Mimi Benzell.

Francoska vlada odpravila cenzuro

Pariz, 14. jun.—Člani kabineta so se izrekli za odpravo cenzure poročil in vesti. Na seji je bil sprejet zaključek, da se morajo uredniki listov posvetovati z vlado glede gotove vrste poro-čil, preden jih objavijo, dokler bo trajala vojna na Pacifiku.

Zasega nemških železnic v Švici

London, 14. jun.—Radio Bern poroča, da je švicarski vladni svet odredil zasega nemških že-leznic v Švici. Železnice so prišle pod administracijo vlade.

Make her

Graduation

week a treasure... send

Flowers

for each gay event.

PHONE RESERVATIONS EARLY TO YOUR FLORIST

See it with FLOWERS

Your Florist can Telegraph Flowers to Any Point in America

Cvetic v izraz solskim graduantom

IZ MODERNEGA SVETA

Spisal F. S. FINŽGAR

(Nadaljevanje)

"Ali ste prebrali?"
"Da, gospod ravnatelj!"
"Ali imamo toliko blaga?"
"Ne—ne vem!"
"Ne vem, ne vem, ne vem! Poglejte v knjige! Ali je to red?"
Nadzornik je odpiral debelo knjigo o tekočih izdelkih. Direktor je prižgal portoriko.
"Ali ste dobili?"
"Tako, prosim!"
"Tako—seveda—za pol ure! To je pri vas takoj! Naročilo mora biti v štirinajstih dneh izvršeno in zloženo na vagon. Razumeli?"
"Da, gospod direktor!"
Direktor je odšel v svojo pisarno—po sobi je donelo škripanje njegovih čevljev.
Po pulitih so drsala hitra peresa. Seme je začel računati.
"V štirinajstih dneh! Ni mogoče! Vrag te — Pač, pojde! Uro več dela na dan! Tudi dobro. Ti mene draži in renči nad menoj—jaz si ohladim jezo drugje. Sam ne bom pil tvojega žolča."

Seme je ježno potegnil kos papirja in sestavil nanj nekaj besed. Nato je vstal in velel trem pisarjem:
"Vzemite kvart papirja! Pišite!"
Oklic. Zaradi velikega naročila, ki se mora izvršiti najkasneje v štirinajstih dneh, se podaljša vsem oddelkom delovni čas na dan za eno uro in se to prične z današnjim dnem.
Za vodstvo vsem mojstrom, delavcem in delavkam na znanje

nadzornik Egon Seme.

Raznesite sedaj to takoj po tovarni. Če komu ni všeč, lahko precej gre, tako mu povejte!"
Pisari so šli v tovarno in hodili od oddelka do oddelka.

Kamor je prišel oklic, povsod so mišice za nekaj časa odnehale, klavira in klešče so se pobesile—bremenja so sredi pota obstala. Nekaj oči se je široko odprlo, nekaj ustnic je šlo po sapo, da bi izrekle glasni ugovor—nekaj zob je škrtnilo in ustnice so se zaprle: kletev je zdrnila z njih in se prilepila na sikačoče osi bežečih strojev—roke so prijele trše za ročaje klavir in klešče, razširjene prsi so se skrčile in izbruhnjeni vzdih je utonil v bobnenju turbin in potresanju poda.

Vse je obstalo za trenutek, vsaka mišica—le stroji niso čutili in čuli oklica—le bobneča voda se ni ustavila za sekundo. Vendar pa je donelo nad tovarno sicanje strojev kakor strahna kletev, ostrja, segajoča v človeški drob, in ječalo je kakor vzdih Abeljnovi krvi od zemlje do neba.

XVI.

Nad pokrajino so zveneli zvoki poldanskih zvonov. Pomladansko nebo se je svetilo kakor lističi encijana.

Maretko je privedla iz hišice okrevajočo mater. Pred vrata na sonce je postavila stolec, na katerega je sedla mati. Skrbno ji je ogrnila veliko ručalo čez pleča, noge ji je zavila v plah-to in vprašala, kaj bi mati še želela.

"Nič, Maretko, le pusti me. Eno uro, dve uri posedim tako-le na soncu, potem se vrnem sama v sobo in te počakam. Nič ne skrbi zame. Hvala Bogu, da sem le zopet na soncu. Še dva dni, še dva ne, en dan samo, pa bo dobro!"

Starica je držala suhe roke, na katerih so se grbile debele plave žile, na kolenih in je čutila ugodno gorkoto mladega solca. Zadovoljno je gledala za hčerjo, ki je hitela po klančku na pot proti tovarni.

Maretko je izvedela, da imajo tovarišice mnogo dela, da sede uro, tudi dve dalje v tovarni zaradi obilnega naročila. Še bi bila rada doma

nekaj dni. Toda sedaj ni smela biti. Ne bi bilo lepo, če bi se odtegnila v zadregi delu zdaj, ko mati že vstane in je že čisto iz nevarnosti. Si-čer je pa tudi bolezen segla s koščeno roko po zadnjo kronico v skrinjo, treba je bilo zopet zaslužka.

Ko je bila Maretko prvi dan doma, da ni šla v tovarno, se ji je zdelo velik praznik. "Da ne bi bilo bolezn, gotovo si ne bi bila želela lepšega življenja. Pri materi, v lepo pobeljeni hišici, v najlepšem miru—to je življenje!"

Ali danes, ko je nastopila pot v tovarno, ni hodila s težko nogo. Kar vleko jo je nekaj in zaželela je zopet po ropotu, po smeju in veselju tovarišic; hotelo se ji je, da bi zapela z njimi in potem poslušala novice, ki so se stekale z dekleti vred iz cele okolice. Majhna je bila radost, nekaj smeja, nekoliko nagajivih dovtipov, otožna pesem—tako majhna je bila in preprosta, kakor košček suhega kruha. In vendar je prevladala danes vso grenkobo dela, zaničevanje in ponižanje—vse se je potopilo v kaplji veselja. Pozabila je celo nadzornika in mislila je, da bi ga danes morala veselo pogledati in se mu zasmejati. Vleklo jo je z veselo silo in njeno srce je prepevalo kakor škripanček nad njivo: hrepenelo je po življenju.

Pet minut pred njo se ji je pojavila bela hiša, ki je potrkala na vrata njenega srca, kakor znanec, ki potrkava veselo in krepko ter stopi v sobo.

Tako dolgo ga že ni videla; bogve, ali je že okrevl. Morda bo Peter sedel na solcu in se grel. Lahko bo nekoliko postala pred njim, saj ima še časa za tovarno. Kakšen neki je? Morda je bled in otožen? Peter je bil večkrat zamišljen in otožen. Nemara že hodi, morebiti gre prav danes že na delo.

Pospešila je korake in gledala nepremično na cilj svojih misli. Prišla je že skoro vstric bolnišnice, ko se zaguga na bergli nekdo skozi vrata. Maretko je prešinila gorkota, pri srcu jo je stisnilo. Človek ob bergli je pa obstal pred vrati in gledal po cesti—in se zagledal v Maretko.

"Peter!"

"Maretko!"

Oči je povesila in dala mu je roko. Peter si je izpodmeknil berglo in jo postavil pred se ter se ozrl na bolno nogo.

"Ali si se me ustrašila, kaj ne? Fanta z berglo nimaš več rada?"

"Peter, Peter! Ali te še hudo boli?"

Maretko je vzela berglo iz njegove roke in jo sukala, da je naredila majhno jamico v pesek. Pogledavala ga je s črnimi očmi in pobešala pogled ter zrla v pesek.

"Povej, Maretko, ali se me sramuješ, ko sem tak?"

"Peter, lepo te prosim, ne govori tega!"

Dvignila je predpasnik, kakor bi si hotela obrisati solzo. Peter je videl, kako so ji postale oči vlažne.

"Ko bi ti mogla pomagati, Peter, ne veš, kako bi ti rada."

"Ni treba, Maretko. Vidiš, saj že zapuščam bolnišnico; še teden dni počitka nogi in poslo-vim se od te palice. Sedaj grem domov. Naveličal sem se tukaj!"

"Pojdi k nam, Peter. Mati so pred hišo. Bodi pri njih do večera in počakaj, da se vrnem. Pri nas boš večerjal, potem greš lahko domov!"

"Torej mati so ozdraveli?"

"Prav trdni še niso. Pa da so le iz postelje! Ne veš, kako bi bila rada prišla do tebe. Ali nisem mogla. Mislila sem pa vsak dan stokrat: Ko bi bil še Peter pri nas. Kako lahko in rada bi obema postregla!"

(Dalje prihodnjič.)

Osmica iz vrvice

Tone Čufar

(Se nadaljuje.)

Pokazal je novince s prstanom in fanta z denarjem v robcu. Jetniki so vstajali. Kdor je spal, ga je Ilija prebudil, kdor se ni takoj dvignil, mu je s palico pomagal na noge. Tudi hodnik je oživel. Odpiranje vrat, hoja, glasovi. V sobi so zložili prične druga na drugo. Stražnik je odprl vrata, izpustil jetnike na hodnik in jih postavil v vrsto. Elza je dobil metlo, ščetko, krpe in posodo za vodo. Ilija je nadziral. Ordona, suh, a žilav črn možič, s izrazitim koščenim obrazom mu je prinesel cigarete. Ko se je stražnik vrnil, so uredili prične in ljudje so se zgnatili nazaj v sobo. Ilija je nekaj časa ukazoval, kam naj kdo leže, ko pa mu ni vse obveljalo, se je pobrigal zase in je utihnil na ležišču.

"Vsakdo se enkrat užene," je pripomnil gospod na njegov račun.

Bil je v družbi jurista in pravičnika. Ugnedili so se blizu okna in vdihavali čistejši zrak.

"Teško bo vzdržati med temi ljudmi," je potožil jurist.

"Ali ste res jurist?" ga je spraševal gospod.

"Res. V šestem semestru."

"Kaj so vaši starši?"

"Trgovci."

"Z limonami?" se je zbadljivo vmešal pravičnik.

"Prosim, naša trgovina ni navadna branjarija. Podružnice imamo."

"No, če je tako, potem vam je res nerodno tukaj. Kako ste zašli v naš hotel?"

"Zaradi potnih listov. Pravi-jo, da nima vsega v redu."

"Čisto mogoče!" je pritrdjeval gospod. "Torej malenkost. Prav za prav nič! Tudi popolnoma nedolžni zdrsnejo za ključ."

Iz nejasnega vzroka, kakor bi se opravičeval, je razlagal, zakaj ga včas zapro. Pred leti je živel slab zakon. Moral se je ločiti. S tem je izgubil oba otroka, od tedaj se pa včas tudi sam izgubi. Pijača! Po teden dni in še delj se ne strezni. Venomer kolovratj okrog, hodi iz gostilne v gostilno in samo sredi noči

zadremlje za kakšno uro. Zadnje dneve prav nič več ne ve, kaj počenja. Tedaj se požvižga na vso dostojnost. Ko se izkoplje iz vsega tega, je zdrav za nekaj mesecev. Po navadi prepozno. Prva takšna romanja so ga spravila ob imenitno službo v banki. Pozneje se je udinjal drugam, seveda za manjšo plačo. Čim je prišel njegov čas, je pozabil na vse.

"Z mano se godi kakor s kitajskim lirikom, ki je v cesarskem plašču ležal v obcestnem jarku," je tolmačil svoja početja. "Ko sem lepo oblečen in bi lahko živel kot dostojen meščan, ne morem po vsakdanjem tiru dalje. Tudi to pot sem iztiril. Pa so me kar za dvajset dni!"

"Precej!" je sočustvoval jurist.

Pogovor je zastal. Tedaj je pravičnik povedal, da mora čez mejo. Doma je pustil ženo, ki pride morda za njim. Jurista ni strpelo brez nasvetov. Govoril je, da se človek prej upogne kakor železni zakon. Zato se je bolj izogibal nevarni politiki in vsem nepremišljenostim.

"Kje bi stal danes svet," ga je vprašal pravičnik, "če bi se ljudje vselej vsega izogibali? Niti pravilice o Noetovi barki bi ne poznali. Še manj Ameriko

ali kakšno drugo, imenitnejšo deželo."

Gospod mu je pritrdil. Pobirala ga je še dremavica. Mnogi so že spali. Ilija je že nekajkrat zarenčal, naj bo mir. Pravičnik je vzel z okna ostanek salame in kruha. Hotel je deliti z gospodom in juristom, pa nista marala. Bilo je malo, vendar ni vsega popravil. Pičli ostanek je dal nazaj na okno.

"Če se komu zljubi, tukaj ga čaka."

Precej utrujen se je zleknil počez na kraju pričen. Tudi gospod se je spravil na ležišče. Ob zidu se je zagodil med speče. Jurist se je razgledoval po primernem prostoru. Legel bi na tla, pa se mu je smilila obleka in bal se je mraza. Buljil je skozi okno v temo, hodil med pričinami in pogledoval speče tovariše. Telo mu je postajalo vse težje. Na srečo je nekdo vstal, ki ni mogel spati. Odstopil mu je svoj prostor in se je pozeje, ko je spet legel, stisnil kar k njemu. Preden je jurist zlezal na deske, je poškilil na okno, segel po papirju, ga razvil in použil preostalo salamo. Potem se je zleknil po deskah. Noč se je vlekla v neznosnost.

3.

Zjutraj zarana, še preden se je prav zdanilo, je Ilija budil jetnike in jih metal s pričen. Za pospravljanje je določil sinočno trojico, ki se mu je brez velikega upiranja pokorila. Marsikdo bi rad še ležal, lažje je bilo za človeka, če čas v zaporu prespi. Vsem je krulilo v želodcu, a ričet je bil še tako daleč. Odpiranje vrat jih je razgibalo. Sprememba! Umivanje, dirindaj po hodniku, stražnikovo vpitje, tihotapsko pogledovanje v druge sobe in na dvorišče, kjer človek vidi svobodne ljudi, življenje po pisarnah in vežah. Takoj je lažje kakor v zaklenjenem prostoru. Jurista je zamakala soba, kjer so vreščale ženske. Dvignil je zaklopec pred lino na vratih. Mnoge so bile samo napol oblečene. Od vseh se je odražala sloka, razkušana blondinka. Razen nekaj mestno opravljenih žensk, so bile vse siromašne, beraške. Poleg odrevenelih stank je videl živahne ciganke. Ilija ga je osorno napodil. Težko se je ločil od line. Vsi skupaj so se pa neradi vrnili v sobo. Uredili so prične. Maks je obstal pod ok-

nom in gledal na prazno polico. Ostro se je ozrl po jetnikih.

"Sramota! Zadnji košček salame je nekdo pouzmal."

"Ali je tvoja?" je zadirčno vprašal Ilija.

"Od človeka je, ki nam je sam vse razdelil. Krono bi ukradel s Kristusove glave, te salame pa ne bi vzel."

Jurist je udarila kri v glavo. Razložil je Maksu, da mu je pravičnik dovolil vzeti. Maks se je pomiril. Soba je zaživela v pomenu. Govorili so o jedi in si dramili lakotna poželenja. Vsem je čas prepočasi potekal. Nekateri so se prerekali zavoljo političnih nazorov. Izmišljevali so si zajedljive dovtype in se zbadali z njimi. V kotu je nekdo pripovedoval iz svojega življenja. Gregorja je obšlo, da so tudi jetniki ljudje, ki morajo skrbeti za svojo zunanost in se očediti. Iz površnika je privlekel skrito rezilo za brivski aparat. Med poraženimi možmi je vzbudila najdba mnogo radosti. Od pričen so odkrušili košček lesa, izdelali nekakšen

Ne samo kopalna obleka, pač pa tudi, kar je v kopalni obleki, je atraktivno ...

KUHARSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA STANE SEDAJ

\$3.00

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku: ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 18th Street

New York 11, N. Y.

ročaj in s sukancem pritrdili nanj rezilo. Ilija je dal mlo in jetniška soba se je na mah spre-menila v brivnico. Na vratih je vselej kdo zaslanjal lino, da bi jih ne zmotil nezaželen stražnikov pogled. Brili so drug drugega.

Drugi so med tem počivali. Na deskah so našli mnogo več prostora kakor čez noč in so se lahko poljubno raztegnili. Na eni krajnih pričen je zadremal fant z denarjem v robcu. Ilija je nekajkrat poškilil nanj. Ko so bili jetniki najbolj zaverovani v pomenke in britje, je mimogrede obšel drnohajočega fanta. Brž se je prepračil, v katerem žepu ima robec. Spretno mu ga je izmaknil, stopil v stran in vrgec robec pod ležišče. Ko je okradenec pogrešil svoje belice, se je prejšnji vrvež že po-legal. Sprva sploh ni verjel, da je ob denar. Nerodno si je pretipal žepa, buljil je okoli sebe, potem pa skočil pokoncu. Bil je zbezan, nič ni vedel, kam naj se obrne.

"Nekdo me je okradel," je zatarnal.

Skoraj nihče se ni zmenil za njegovo nesrečo. Njega je pa grabil vse večji nemir, najrajši bi vse od kraja pregledal, pretipal vsakogar, pa se ni upal lotiti niti najbližjih sosedov.

Razni mali oglasi

ZAPUŠČAM MESTO; rabim dober in čist avtomobil takoj. Plačam dobro. Kličite Juniper 7810.

PRODA SE zidana 4 in 5 sobna hiša, peč gorkota, zaprt porč, 1023 So. Komensky, 2. floor.

ELEVATOR MAN OR BOY Majhno poslopje, za poletne mesece. 407 So. Dearborn St. Room 340.

SPLOŠNO HIŠNO DELO, mala družina, ni pranja, dobi svojo sobo, izvrstna plača. Columbus 8757.

POMOČNIK NOČNEMU HIŠNIKU Oglasite se pri inženjerju

3270 Lake Shore Drive, Chicago

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojavnila daje vodstvo tiskarne

. Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue . . . Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa enaka, za člana ali nečlana \$6.00 za eno leto naročnino. Če va člani še plačajo pri nasmetu \$1.35 za eno leto, se jim to prijeto k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej, kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado	\$6.00	Za Chicago in okolico	\$7.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	6.00
2 tednika in	2.00	2 tednika in	3.00
3 tednika in	2.00	3 tednika in	2.70
4 tednika in	1.50	4 tednika in	2.70
5 tednikov in	ni	5 tednikov in	1.50
Za Evropo je		\$8.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐